

ENTROIDO ILUSTRADO

Iria Prol

As terras do sueste de Galicia conservan un conxunto de tradicións ancestrais que se manifestan nunhas datas determinadas do ano e fan da provincia de Ourense un punto de referencia da identidade e cultura do Entroido.

A complexidade e multidimensionalidade das indumentarias, bailes, rituais, linguaxe corporal e sons característicos desta festa, transmítense de xeración en xeración como unha tradición viva, cambiante.

A orixe das máscaras e traxes do Entroido pérdese na memoria do tempo.

PELIQUEIRO

Laza

MÁSCARA

O enigmático sorriso do Peliqueiro está pintado a man na carauta de madeira tallada, rematada por unha barba de pel. A parte superior é unha especie de mitra de folla de lata, embelecida por motivos animais e en ocasións, elementos astrais. Dous pompóns colgan nos seus extremos. A parte traseira da máscara está cuberta por unha pel que orixinariamente era de gato, raposo ou lobo, co rabo colgando sobre as costas. A esta pel, chamada pelica, debe o seu nome o peliqueiro. Sobre ela, colga unha crin de cabalo.

INDUMENTARIA

O traxe componse de camisa branca, gravata de cores e a característica chaquetiña curta con charreteiras militares, adornada con flocos e ribetes dourados, atada na fronte con fitas de cores. Sobre os ombreiros, loce un pano de vistosos motivos amarrado á chaqueta cuns broches. Unha faixa vermella ou doutra cor cónguese arredor da cintura xunto co cinto de coiro do que van colgados seis enormes chocos. O calzón é curto e feito de liño, suxeito con tirantes, decorado con flocos vermellos e verdes cubertos por ringleiras de pompóns brancos superpostos. Nos laterais aparecen pompóns de cores, sobre todo vermello e verde, de maior tamaño . Medias brancas de perlé cobren as pernas do Peliqueiro, combinadas con ligas e zapato negro. O atavío complétase co látigo de madeira e coiro coñecido como zamarra, co que o Peliqueiro ameaza a quen se interpón no seu camiño.

PANTALLA

Xinzo de Limia

MÁSCARA

Cóntase que representa a un demo. A pantalla ten bigote, meixelas vermellas e unha barba de flocos. A cara e os cornos fanse a partir dun sombreiro de feltro. O cucurucho elabórase con cartón, papel de periódico e engrudo. Está decorado con motivos astrais e remátase cunha peza de tea que cae sobre a parte traseira da cabeza.

INDUMENTARIA

A Pantalla vístese con camisa e calzón branco largo de liño ou algodón. A capa é vermella ou doutra cor, e dela penduran vistosas fitas de cores agrupadas nunha “flor” rematada por un axóuxere. A faixa, polo xeral vermella, está suxeita por un cinto de coiro con campás e axóuxeres. Os pés están cubertos por polainas negras rematadas con fitas vermellas e zapato negro. Nas mans, cubertas por luvas brancas, as Pantallas levan vexigas de vaca previamente secadas e inchadas, que golpean entre si producindo un forte ruído característico, impondo a súa autoridade.

BOTEIRO

Vilariño de Conso

MÁSCARA

Estas máscaras cilíndricas, elaboradas con cartón, cobren totalmente a cabeza. Están pintadas a man destacando os bigotes e barbas. A pantalla que levan sobre a cabeza é cadrada e está adornada con elementos decorativos de papel ou de tea que crean vistosas composicións.

INDUMENTARIA

Os multicolores traxes están laboriosamente confeccionados con metros e metros de fitas de tea pregadas, creando formas xeométricas decorativas na camisa. Levan un cinto con campás. O pantalón, de diferentes cores, está tamén decorado por flocos e fitas de diferentes formas.

A principal misión do Boteiro é abrir paso ao folión (comparsas de 30 a 40 persoas), dando espectaculares saltos sobre a “monca”, unha vistosa vara de madeira que usan para este fin.

CIGARRÓN

Verín

MÁSCARA

Está feita de madeira de amieiro ou bidueiro e pintada a man, con barba de coello ou lebre. Na carauta destacan o estilizado bigote e o seu sorriso burlón. A mitra está decorada con motivos de animais emblemáticos e, ocasionalmente, o sol, a lúa ou outros motivos astrais.

A parte traseira está cuberta por unha pel de animal, coroada por unha crin de cabalo.

INDUMENTARIA

Camisa branca, gravata de cores e chaquetiña toureira profusamente ornamentada. Sobre a chaqueta, levan un pano de muller, tradicionalmente un regalo da moza do Cigarrón, dobrada en pico nas costas e suxeita por riba das ombreiras con dous broches.

A faixa, case sempre vermella, envólvese arredor da cintura. Sobre ela colócase o cinto do cal penduran seis grandes chocas de cobre, de sons graves e agudos, colocadas alternativamente. O calzón de liño, suxeitado por firmes tirantes, está cuberto por flocos de cores aos que se superpoñen metros de pompóns de la branca rematados por borlas laterais nas que predominan as cores vermella e verde. As pernas están cubertas por medias de encaixe brancas suxeitas con ligas. Os zapatos son negros. Na man levan unha zamarra.

FELO

Maceda

MÁSCARA

A máscara do Felo está feita de madeira cocida e mostra un sorriso irónico e pícaro. A mitra está decorada con ilustracións de animais da Serra de San Mamede.

INDUMENTARIA

En xeral o Felo presenta un aspecto rústico. O pantalón está feito de liño ou lenzo. Os “perillos” son de la ou de liño. O pano, dalgunha muller da casa, colócase por debaixo das ombreiras. Levan numerosos colares colgados do pescozo.

Na cintura, locen o cinto con cinco grandes chocas. Baixo o cinto, levan tres faixas. Unha moi apertada por dentro, unha toalla ou saba para amortecer os golpes das chocas, e no exterior, unha colcha ou tea máis bonita para lucila. O “caiado” é o elemento máis característico do Felo. Antigamente eran elaborados por eles mesmos, dobrando madeira verde. O Felo viste medias negras e botas negras de fol.

O medo que espertaban estes personaxes en épocas pasadas deixou lugar a unha figura xoguetona a anárquica.

BOTEIRO

Viana do Bolo

MÁSCARA

Esta máscara tallada en madeira culmina cunha impresionante pantalla, en ocasións de máis de un metro de alto e ata catorce quilos de peso. Conta cunha estrutura de ferro cuberta por fitas de papel que crean atractivas composicións visuais. Suxéitase á cabeza por medio de dúas correas de coiro que quedan ocultas baixo a ornamentación da carauta. Algunhas máscaras mostran a figura dun réptil sobre os sempre visibles dentes dos feroces e expresivos sorrisos, co afán de infundir medo ás feras e meigas do inverno.

INDUMENTARIA

A camiseta do Boteiro está elaborada con fitas de raso de cores pregadas e cosidas na súa superficie, resultando en orixinais deseños. As esquilas, pequenas campás típicas do gando bovino, colócanse ao longo do cinto. O pantalón adoita ser de cor vermella e decórase con flocos de cores. Nos pés, o Boteiro leva botas negras e “legues” ou “leguis”, unhas polainas de coiro que recobren a parte inferior da perna. Nas mans, suxeitan a monca, pintada de vistosas cores e adornada no extremo superior por un pompón, cintas de cores ou un rabo de raposo.

Iria Prol Cid

Obra realizada ao abeiro do
Fondo de proxectos culturais Xacobeo 2021 da Xunta de Galicia

XUNTA
DE GALICIA

Xacobeo 2021

galicia